חלק פרק אחד עשר סנהדרין קט.

מסורת הש"ס

א) [נעיל ח: וס"ע], ב) כ"ס מ"ז, ג) [נרמת כ"ס כיכסוף], ד) [גי' הערוך ערך גרסף שפם], ה) [תוספתא פריג ע"ס], ו) [תוספתא פרי"ג], ז) [תוספתא פרי"ג], ח) [תוספתא דסוטה פ"ג], ט) [נ"ל ליעז], י) [מ"ק כה:], כ) [נדה סט.], ל) [נ"ל לטיפטיה], מ) [מגיגה מז.], נ) כס"מ: קו. ס) [נ"ל אחר ד"ה נכנן].

הגהות הב"ח

(א) נב' אמרי דכי ר' שילא אמרי נגנבו:

הגהות הגר"א

[א] נב' פרוס גרסס עליו לות כ: [ב] שם דרש רבי יוסי. גרסס על מיתת דרש לות ל: [ג] שם אמרי דאות ליה חד. גרסס על מיתת אמרי לות ג':

לעזי רש"י

קורנ"ט. ורימה.

מוסף רש"י

לסיפטיה. אלנגן שלו (תענית כא.). כחד מנייהו. כאחד אמרי קיסר (שם). מעפרא דאברהם. שנלחם עם המלכים (שם). גילי. קטן (שם). אמרי דאית ליה חד תורא בו'. כך היה מנהגם של אנשי סדום (לקמן עמ' ב). מרעי חד יומא. כל בהמות העיר (נדה סט.). ההוא יתמי. שלא היה לו שור וכשלוהו לרעות בהמותיהן כ' ימים (שם).

בהדי מאן. כיד מי נשלח: **כי מטא לסכוא דיירא.** כשהגיע לאותו מלון: **למיכא.** לון: **שרינהו** [ב]**לסיפטיה.** המירו האלגזים והמלצופין ופתחום ונטלו כל מה שבתוכו: **אחורי.** מלאחרי: **הנך דיורי.** אותן בני הכפרים: **א"כ ליבנו אחד בטורא.** א"כ שבנו כדי לעלות לרקיע למה בנו אותו בנקעה היה להם לבנות על אחד ההרים: **הפילם ה'.** פיזרם בכל העולם: **שדיש.** יש להם צורת אדם ואוכלין ושותין כבני אדם[ג]: **רוחין.** בלי גוף וצורה: **לילין.** צורת אדם אלא שיש להם כנפים במסכת נדה (דף נד:): **זו שאומרה נעכוד ע"ז כי שם כלל ה'.** בלבל לשונם כדי שלא יהא אחד מכוון לדעת חבירו לעבוד ע"ז: **שלש** [**נגלנו**]. נגלנו יסודותיה משוקעת היא בקרקע עד שלש ושלש של מעלה נשרף ושלש אמצעי קיים בקרקע ולא שיהא עומד באויר: **אויר מגדל.** מראש המגדל (כלומר) [כמו אויר] של עיר מי שעומד סביב למגדל ורואה אויר ומראה גוכה שלו: **משכח.** שכן נגזר על אותו מקום שישכח ולכך הם עצמם שכחו את לשונם: **ככל וכורסיף סימן רע לתורה.** שמשכחין הלמוד מפני שעומדים באויר המגדל: **למה נקרא שמה כורסיף כור שאפי.** כור שנתכוקן מימיו כלומר משכח האדם כל מה שלומד: **שאפי.** כמו (כ"מ דף ס.) השופה את היין לשון (ירמיה מח) הולך מכלי אל כלי. ומפני מה שמה בכל [שמשכחת] אמר רב יוסף כי שם כלל לפי שבלבל הקדוש ברוך הוא את לשונם לשם לכך[ד] היא משכחת: [ה]**סימן רע.** כלומר שמה סימן שכחה היא: **רעים בגופם.** שטופים בזימה: **השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וגו' והיה כך מטא.** והיינו ממון: **ארץ ממנה יצא לחם.** ארץ שבעה וטובה היא: **ואחריה נהפך כמו אש.** ואחר כן נהפכה: **וכי מאחר שארץ ממנה יצא לחם.** שיש לנו שיפוע לחם למה לנו עוברי דרכים: **ונשכח.** שלא יעברו עוברי דרכים בארצנו: **ארץ.** הקב"ה נתל גפרית ואש: **מעם גר.** ממקום הליכתו שהיה הולך למעלה והשליכו עליהם הנשכחים מני רגל ומתלגלו (מאדם) [מאדם] ונעו לדרלון: **גר.** קורנ"ט בלע"ז כמו (שמואל ב יד) מים הנגרים: **פסופסו.** תנקשו תרמיות ותוצות: **ברלאו כולכם.** ע"י קיר נטוי וגדר הדמייה: **יומם תפמו למו.** היום סותמים וסוגרין כאילו לא ידעו אור כלומר סותמין וחותמין: **אפרסמון.** שלהם להפקידו ביד בעלי ממון כדי שיהו מניחין פקדון שלהם בבית גנזיהם ובלילה מריחין האפרסמון וחותרין שם. מנהגו של מפקיד לורר וחותם: **דרש ר' יוסי.** כי מדרשא מתר בתשך בתים: **איתפרו פלא מאה מתפרפא.** ע"י ריח אפרסמון שהיו מריחין ויודעין היכן מניחין ממונם: **מי הוה ידענא דאתו גנבי.** ל"א **מי הוה ידענא דגנבי אתון: שפעי מרזבי דציפורי דמא.** דאדם גדול הוה. ואיידי דאמר לעיל איתמרו מתמרתי בציפורי דאתרא דרבי יוסי התם הוה נקיט נמי הא מילתא דכי נח נפשיה כו' לאשמועינן דמצפורי הוה: דאית

תורה אור

1. עַל כֵּן קָרָא שְׁמָהּ בָּבֶל כִּי שָׁם בָּלַל יְיָ שְׂפַת כָּל הָאָרֶץ וּמִשָּׁם הֱפִיצָם יְיָ עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ:
בראשית יא ט
2. וַיֹּאמְרוּ הָבָה נִבְנֶה לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָּנוּ שֵׁם פֶּן נָפוּץ עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ:
בראשית יא ד
3. וּבְכֹל אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם תִּשָּׁמֵרוּ וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תַזְכִּירוּ לֹא יִשָּׁמַע עַל פִּיךָ:
שמות כג יג
4. וְאַנְשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַטָּאִים לַיְיָ מְאֹד:
בראשית יג יג
5. אֵינֶנּוּ גָדוֹל בְּבֵית הַזֶּה מִמֶּנִּי וְלֹא חָשַׂךְ מִמֶּנִּי מְאוּמָה כִּי אִם אוֹתְךָ בְּאֲשֶׁר אֵת אִשְׁתּוֹ וְאֵיךְ אֶעֱשֶׂה הָרָעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וְחָטָאתִי לֵאלֹהִים:
בראשית לט ט
6. הַשְּׁמֵר לְךָ פֶּן יִהְיֶה דָבָר עִם לְבָבְךָ בְּלִיעַל לֵאמֹר קָרְבָה שְׁנַת הַשְּׁבִעִת שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה עֵינְךָ בְּאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ וְקָרָא עָלֶיךָ אֶל יְיָ וְהָיָה בְךָ חֵטְא:
דברים טו ט
7. וְגַם דָּם נְקִי שָׁפַךְ מְנַשֶּׁה הַרְבֵּה מְאֹד עַד אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת יְרוּשָׁלִַם פֶּה לְפֶה לְבַד מֵחַטֹּאתוֹ אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת יְהוּדָה לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ:
מלכים ב כא טז
8. אֶרֶץ מִמֶּנָּה יֵצֵא לָחֶם וְתַחְתֶּיהָ נֶהְפַּךְ כְּמוֹ אֵשׁ:
איוב כח ה
9. פֶּרֶץ נַחַל מֵעִם גָּר הַנִּשְׁכָּחִים מִנִּי רֶגֶל דָּלוּ מֵאֱנוֹשׁ נָעוּ: איוב כח ד
10. עַד אָנָה תַּהוֹתְחוּ עַל אִישׁ תֵּרֹצְצוּ כֻלְּכֶם כְּקִיר נָטוּי גָּדֵר הֲדֹחוּיָה:
תהלים סב ד
11. חָתַר בְּחֹשֶׁךְ בָּתִּים יוֹמָם חָתְמוּ לָמוֹ לֹא יָדְעוּ אוֹר:
איוב כד טז
12. יָשׁוּבוּ לָעֶרֶב יֶהֱמוּ כַּכֶּלֶב וְיָסוֹבְבוּ עִיר:
תהלים נט ז
13. עָרוֹם יָלִינוּ מִבְּלִי לְבוּשׁ וְאֵין כְּסוּת בַּקָּרָה:
איוב כד ז
14. גְּבֻלוֹת יַשִּׂיגוּ עֲדֶר גָּזְלוּ וְרָעוּ: חֲמוֹר יְתוֹמִים יִנְהָגוּ יִחְבְּלוּ שׁוֹר אַלְמָנָה:
איוב כד ב-ג
15. וְהוּא לִקְבָרוֹת יוּבַל וְעַל גָּדִישׁ יִשְׁקוֹד:
איוב כא לב

מאן נשדר נשדר בהדי נחום איש גם זו דמלומד בנסים הוא כי מטא לההוא דיורא בעא למיבת אמרי ליה מאי איכא בהדך אמר להו קא מובילנא כרגא לקיסר קמו בליליא שרינהו לסיפטיה ושקלו כל דהוה גביה ומלנהו עפרא כי מטא להתם אישתכח עפרא אמר אחוכי קא מחייכי בי יהודאי אפקוהו למקטליה אמר גם זו לטובה אתא אליהו ואידמי להו כחד מינייהו אמר להו דילמא האי עפרא מעפרא דאברהם אבינו הוא דהוה שדי עפרא הוו חרבי גילי הוו גירי בדוק ואשכחו הכי הוה מחוזא דלא הוו קא יכלי ליה למיכבשיה שדו מהההוא עפרא עליה וכבשוה עיילוהו לבי גנזא אמרי שקול דניחא לך מלייה לסיפטא דהבא כי הדר אתא אמרו ליה הנך דיורי מאי אמטית לבי מלכא אמר להו מאי דשקלי מהכא אמטאי להתם שקלי אינהו אמטו להתם קטלינהו להנך דיורי: דור הפלגה אין להם חלק לעולם הבא וכו': מאי עבוד אמרי דבי רבי שילא [ו] נבנה מגדל ונעלה לרקיע ונכה אותו בקרדומות כדי שיזובו מימיו [ז]מחכו עלה במערבא א"כ ליבנו אחד בטורא [ח](אלא) א"ר ירמיה בר אלעזר נחלקו לג' כיתות אחת אומרת נעלה ונשב שם ואחת אומרת נעלה ונעבוד עבודת כוכבים ואחת אומרת נעלה ונעשה מלחמה זו שאומרת נעלה ונשב שם [1]הפיצם ה' וזו שאומרת נעלה ונעבוד עבודת כוכבים כי שם בלל ה' שפת כל הארץ תניא רבי נתן אומר כולם לשם עבודת כוכבים נתכוונו כתיב הכא [2]נעשה לנו שם וכתיב התם [3]ושם אלהים אחרים לא תזכירו מה להלן עבודת כוכבים אף כאן עבודת כוכבים אמר רבי יוחנן מגדל שליש נשרף שליש נבלע שליש קיים אמר רב אויר מגדל משכח אמר רב יוסף בבל [ט]וברסיף סימן רע לתורה מאי בורסיף אמר ר' אסי בור [י]שאפי: אנשי סדום אין להם חלק לעולם הבא וכו': ת"ר [כ]אנשי סדום אין להן חלק לעולם הבא שנאמר [ל]ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד רעים בעוה"ז וחטאים לעולם הבא אמר רב יהודה רעים בגופן וחטאים בממונם רעים בגופן דכתיב [מ]ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלהים וחטאים בממונם דכתיב [נ]והיה כך חטא לה' זו ברכת השם מאד שמתכוונים וחוטאים במתניתא תנא [ס]רעים בממונם וחטאים בגופן רעים בממונם דכתיב ורעה עינך באחיך האביון וחטאים בגופן דכתיב וחטאתי לאלהים לה' [ע]זו ברכת השם מאד זו שפיכות דמים שנאמר [7]גם דם נקי שפך מנשה (בירושלים) הרבה מאד [וגו'] [פ]ת"ר אנשי סדום לא נתגאו אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקב"ה ומה כתיב בהם [8]ארץ ממנה יצא לחם ותחתיה נהפך כמו אש מקום ספיר אבניה ועפרות זהב לו נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עין איה לא הדריכוהו בני שחץ לא עדה עליו שחל אמרו וכי מאחר שארץ ממנה יצא לחם ועפרות זהב לו למה לנו עוברי דרכים שאין באים אלינו אלא לחסרינו [מממוננו] בואו ונשכח תורת רגל מארצנו שנאמר [9]פרץ נחל מעם גר הנשכחים מני רגל דלו מאנוש נעו דרש רבא מאי דכתיב [10]עד אנה תהותתו על איש תרצחו כולכם כקיר נטוי גדר הדחויה מלמד שהיו נותנין עיניהן בבעלי ממון ומושיבין אותו אצל קיר נטוי ודוחין אותו עליו ובאים ונוטלין את ממונו דרש רבא מאי דכתיב [11]חתר בחשך בתים יומם חתמו למו לא (ראו) [ידעו] אור מלמד שהיו נותנים עיניהם בבעלי ממון ומפקידים אצלו אפרסמון ומניחים אותו בבית גנזיהם לערב באים ומריחין אותו ככלב שנא' [12]ישובו לערב יהמו ככלב ויסובבו עיר ובאים וחותרים שם ונוטלין אותו ממון [א] [13]ערום [ב]הלכו מבלי לבוש ואין כסות בקרה [14]חמור יתומים ינהגו יחבלו שור אלמנה גבולות ישיגו עדר גזלו וירעו [15]והוא לקברות יובל ועל גדיש ישקוד [ג] דרש ר' יוסי בציפורי אחתרין ההיא ליליא תלת מאה מחתרתא בציפורי אתו וקא מצערי ליה אמרו ליה יהבית אורחיה לגנבי אמר להו מי הוה ידענא דאתו גנבי [ד]כי קא נח נפשיה דרבי יוסי שפעי מרזבי דציפורי דמא [ג] אמרי [ה]דאית ליה חד תורא מרעי חד יומא דלית ליה לירעי תרי יומי ההוא יתמא בר ארמלתא הבו ליה תורי למרעיה אזל שקלינהו וקטלינהו אמר להו

דאית

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com